

קימחי, עם בנו ישי, בביתו, ברמת-השרון
הוריי לא כעסו עליי, כשהודעתי שאני עולה

● **יותר קל לך לדבר אנגלית מאשר עברית?**
לא. אני חושב בעברית. ניסיתי פעם לדבר אנגלית עם הילדים, כדי שהם ילמדו את השפה, אבל זה לא הלך.
● **הם לא רצו?**
לא, אני לא יכולתי. זה היה בלתי-אפשרי בשבילי.
● **עלית לארץ מסיבות ציוניות?**

**„אני רואה את מייסרד“
החזק עכשיו כמו סידה
שבדיית ששמים עליה
מאה מון מייסקל עודף,
ואני לא אהיה חלק מן
המייסקל הזה”**

כן. עליתי בגיל 18, אחרי חצי שנה שהייתי שם בקיבוץ הכשרה.
● **עלית לבר?**

כן.
● **אתה זוכר מחשבות שגרמו לך לעלות לארץ?**
החלטתי בגיל מאוד צעיר, כשהייתי בן 9, שאני עולה לארץ.
● **למה?**

כך התחנכתי. אבי חינך אותי בדרך הזאת, הרגשתי מאוד יהודי, יהודי, למרות זה שאני לא בא מבית רתי, אלא מסורתי. הרגשתי שזה העם שלי ואני חושב שאני צריך להיות שם.

● **זה קרה בעיקבות מילחמת-העולם השנייה?**

לא. פשוט כך התחנכתי בבית והייתי בתנועת נוער ציונית, בהבונים.

● **המייספה שלך לא עלתה ביחד איתך?**

יש לי אח שעלה ארצה במילחמת-העצמאות במסגרת מחיל (מתנדבי חו"ל) ונשאר, אחות שעלתה באותו הזמן ונמצאת כאן. הוריי עלו אחרי מילחמת-העצמאות. אחות אחרת עלתה כאחות רפואית, אבל אחרי שהתחנתה כאן עזבה עם בעלה בחזרה לאנגליה.

● **אבל אתה היית החליין?**

כן.

● **הוריי כעסו כשהודעת להם שאתה עולה לישראל?**

הם לא כעסו. הם הצטערו שאני עוזב, אבל לא כעסו. בסך-הכל הם הבינו.

● **הם ניסו להשפיע עליך להישאר?**

לא.

● **היה אז בלגאן גדול בארץ כשי הגעת.**

מאוד.

● **זה לא הבחיל אותך?**

לא. אפילו ספגתי מכות פעם מפליטים, לפני שהם עזבו. זה היה חלק מהאווירה.

● **זה קצת שוק להגיע למקום בלי-כך שונה?**

כן, זה לא היה קל, אין ספק.

● **אתה זוכר את היום הראשון שלך בישראל?**

כן. הייתי בהלם. באתי באוניה ונסעתי ישר לירושלים, כדי לבקר מכרים של אחי, ואז היה בדיוק עוצר ונאלצתי להישאר ללון באותו מקום. למחרת הבריטים ערכו חיפוש, וזה היה המגע הראשון שלי עם השלטון הבריטי בארץ. זמן קצר אחר-כך נפגשתי עם חייל בריטי שהיה חברי לכיתה באנגליה. נפגשנו משני צידי גדרת-תיל, כשהוא היה בתוך מה שנקרא אז בונינגראד בירושלים ואני הייתי בחוץ. זו הייתה אחת הפגישות המוזרות ביותר שהיו לי, וזה המחיש לי את המצב המוזר של ירושלים באותם הימים.

● **השאת דרכון בריטי?**

כן, אבל זה לא עזר לי הרבה, כי נשארתי באופן בלתי-ליגאלי.

● **אבל לא הגעת על אוניית-מיני פילים בלתי-ליגאלית?**

היתה לי אפשרת סטודנט להצי שנה, וכעבור חצי שנה נעשיתי בלתי-ליגאלי.

● **היתה לך בעיה של זהות, בגלל המוצא הבריטי שלך?**

לא, לא היו בעיות. אחר-כך הלכתי ללמוד חקלאות בירושלים והצטרפתי להגנה, הייתי ביחידה הירושלמית. אחר-כך, כשהתחילו המי אורעות, התגייסתי כמובן.

● **ומה עשית אחרי המילחמה?**

החלטתי שחקלאות זה לא כשכילי.

● **למה?**

אולי משום שנפצעתי במילחמה?

● **איפה?**
ככיבוש דיר אבוטור נפצעתי בידך. ואז התחלתי ללמוד מיוחדית-כונן בזמן החדש ומרעיי המרינה.

● **מתוך כוונה מסוימת?**
נושאים פוליטיים מאוד עניינו אותי, וקיוויתי להיכנס למשרד-החוץ.

● **איך ניסית?**
ניסיתי להתקבל לבית-ספר לדיפלומטים עוד קודם, ולא הלך לי.

● **למה?**

אולי כי לא ידעתי עברית. אינני יודע.

● **ואז עבדת ב.גרוסלם פוסט, ואחר-כך כתבת ספר על מילחמת-העצמאות ואז הצטרפת למוסד?**

כן.

● **אני מבינה שאי-אפשר לשאול איך הצטרפת למוסד?**

על המוסד בכלל אי-אפשר לשאול.

● **אז על כמה שנים אנהנו מולגים?**

הרבה, עד למנכ"לות משרד-החוץ ב-1980.

■ ■ ■

● **מה חשבת שתהיה כשתהיה גרוף?**
לא זוכר. הרבה דברים. ידעתי שאני עולה ארצה, זה היה ברור. חשבת שאלך לקיבוץ, ולכן למדתי חקלאות. אחרי המילחמה זה כבר לא נראה לי.

● **אמא שלך רצתה שתהיה דוקטור?**
לא. אל תשכחי שהייתי תשיעי במישפה. אני הייתי בן-הדורונים מתוך תישעה אחים ואי-חיות.

● **היית מופנק?**

לא.

● **כשהגעת לארץ, לא הצטרפת ונכר הלת והשבת: מדוע היית צריך לברוא הנה?**

לא.

● **אז איך אתה מרגיש ביום הראשון בלי עבודה, זו הרגשה של ריקנות?**

לא. אני צריך להכין את ההרצאות שנקבעו הרבה זמן מראש. הריקנות תבוא אחר-כך כשלא יהיו שיחות-טלפון, ואז יהיה מזור.

● **אתה פוחד מזה?**

אני מספיק מכיר את עצמי כדי לדעת שאמצא דרך למלא את החלל.

● **כל השנים היית במתח-עבודה גבוה, ועכשיו יש פיתאום נפילת-מתח חדה ופיתאומית.**

זה נכון, ולכן אני מפחד מזה.

● **ערכו לך מסיבת פרידה במישרד-החוץ?**

כן.

● **היה עצוב?**

כן, אני מניח שכן. אני אהבתי מאוד את העבודה במישרד-החוץ, וזה היה גם די הרבה שנים.

● **בדרך-כלל מינויים של מנכ"לים במישרד הם מינויים פוליטיים?**

לא, היו גם מינויים מתוך המישרד, אבל היו גם הרבה מבחוץ.

● **כשנכנסת לעבוד לא היתה לך הרגשה לא נוחה של אחר שבא פיתאום מלמעלה?**

במובן מסוים כן, אבל הייתי גם עובד-מדינה. זה לא כמו אחד שבא פוליטית. המוסד ומישרד-החוץ איכשהו דומים מבחינה זו. היות והייתי עובד-מדינה, ההרגשה אחרת.

● **עובדי המישרד לא התנגדו למינוי מבחוץ?**

לפי ההסכם איתם, כל שר ראשי להביא איתו מזכירה, נהג, ראש-לישכה ומנכ"ל. לארבעת התפקידים האלה הוצע לא יכול להתנגד.

● **למה הסכמת לקבל את התפקיד?**

תמיד חלמתי על התפקיד הזה. זה תפקיד נהדר מכל הבחינות.

● **תקופה ארוכה היית בעצם שר חוץ דה-פקטו, כששמור היה גם ראש-הממשלה.**

נכון.

● **היה לך אז יותר מרחב פעולה?**

בהחלט. היה לו פחות זמן לעסוק במישרד-החוץ.

■ ■ ■

● **מה אתה חושב שהשארית אחר-כך במישרד-החוץ מבהינת המדיניות?**

השארית גישה יותר ביצועיסטית לנושאים, וניסיתי לתקן את העובדים לגישה הזאת. דבר שני, ניסיתי להחזיר הרגשה של יותר חשיבות עצמית מבחינת המישרד, לא מבחינת האנשים.

● **מה זאת אומרת?**

מישרד-החוץ חייב להיות יותר פעיל בקביעת מדיניות, ואני חושב שלמישרד-החוץ יש תפקיד מאוד נכבד בקביעת מדיניות, דבר שלא היה קיים כעבר, כי חוץ היה מישני למערכת הביטחון.

הדבר השלישי, ניסיתי להגביר את חשיבות העולם השלישי. אסור שישראל תראה את עצמה כספיחה של ארצות-הברית ואירופה, ואסור שתיווצר תדמית כזו של ישראל בעולם. וכמה שיש יותר יחסים עם העולם השלישי — מיישקלה הסגולי של מדינת ישראל עולה.

ניסיתי לתרום את חלקי לקידום השלום עם ארצות-ערב. אני מאמין בזה מאוד.

דובר אחרון: ניסיתי לפעול במידת יכולתי נגד האפרטהייד בדרום-אפריקה ולטפח גישה אנטי אפרטהייד בישראל.

● **אתה חושב שהצלחת בזה?**

אני חושב שתרמתי לאווירה שנוצרה, שהיא נגד האפרטהייד.

● **ובכל זאת, ישראל ממשיכה לסחור עם דרום-אפריקה.**

כל העולם סוחר עם דרום-אפריקה, כולל מדינות נאורות כמו שוודיה.

● **זה לא אומר שזה בסדר.**

לא, אבל זו השאלה, אם אנחנו סוחרים או לא. אנחנו כמדינה חייבים להיות נגד כל תופעה של גיוענות, בין אם זה בדרום-אפריקה ובין אם זה כאן, בישראל.

● **לא מפריע לך שחלק גדול מן הקשרים של ישראל עם מדינות העולם השלישי נעשה דרך מכירת נשק למדינות אלה?**

אני לא חושב שזה נכון.

● **משיב — מחלקת שיתוף פעולה בינלאומי במישרד-החוץ — יש לה חלק נכבד ביותר בכך שישאר מוכרת כמדינה שיש לה יכולת כמעט ייחודית בנושאים כמו חקלאות באזורים צחיחים. ניצול נכון של מים וכו'. והדברים האלה הם בהחלט החלק החשוב בפעילות שלנו.**

מכירת נשק זה נושא פיקאנט, זה סיפור שמפשים. לא מחפשים את הסיפור על החקלאי שנמצא בשדה, לכן מבליטים את הנשק ולא את החקלאות.

● **חוץ מזה, יש בישראל כל מיני אלופיימישנה במילי שמוכרים נשק, ואין שליטה על זה.**

● **הם מוענים שזה הדבר היחיד שהם יודעים לעשות, ושלא דואגים להם לעבודה אחרת.**

אם הם מוכשרים, הם ימצאו עבודה. מי שלא מוכשר, לא ימצא עבודה. כך זה הולך.

● **ובכל זאת, צריך לשנות את התרמית של ישראל כמוכרת נשק.**

מנסים לשנות תרמית. מש"ב עושה פעילות בלתי-רגילה. הם פעילים גם בארצות שאין לנו יחסים דיפלומטיים איתם. ובאפריקה יודעים מה שאנחנו עושים.

● **אתה מבקר הרבה באפריקה?**

כן, אפשר לומר.

● **יש מקום שלא היית בו?**

כן, במזרח אירופה.

● **אתה אוהב לטייל?**

כן.

● **לכן בחרת בתפקידים שהנסיעות הן חלק מהם?**

אני אוהב את הפעילויות שהן חלק מהנסיעות, אני לא בטוח אם אני אוהב לנסוע סתם, לראות מקום יפה.

● **איזו נסיעה הכי ריגשה אותך בשש השנים האחרונות?**

הנסיעה הראשונה למצרים. מייד אחרי בוא של סאדאת לישראל.

● **היית אז מנכ"ל?**

לא.

● **באיזו מוסגרת נסעת?**

נסעתי במסגרת לא של מישרד-החוץ, כך לנסות לארגן פגישות כהמשך לביקור שני סאדאת.

● **אתה מרגיש שפגישת פרס מובארכ היא הישג אישי שלך?**

אני חושב שזה הישגים של הממשלה ושל המדינה, וזה היה מאוד דרמטי, כי כעצם סיימנו את המשאומתן ביום הרביעי בערב, כשביום החמישי התחילה הפגישה. אני חושב שזה תרם לקיומה של הפגישה.

● **במבט לאחור נראה שהמשא ומתן על טאבה היה יותר חשוב מן הפיסגה.**

שני הדברים היו חשובים, אבל הפיסגה נתנה ביטוי לאווירה חדשה, לסיום המשאומתן, ועצו העובדה ששני המנהיגים נפגשו. לפגישה זו משמעות מאוד גדולה.

● **לא היה לך מזור לעמוד על המירפסת באלכסנדריה ביחד עם כל עו ישראל בערך?**

מאוד.

● **מה היית רוצה לומר שלא שאלת אותך?**

אני חושב שכיסית הכל. הייתי רוצה שתוריד איזה 70 אחוז מהראיון.